

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/25/2019
Identifikačné číslo spisu:	1113239297
Dátum vydania rozhodnutia:	20.06.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1113239297.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C. A., bývajúceho v T., zastúpeného JUDr. Petrom Vačekom, advokátom so sídlom v Bratislave, Vázovova č. 9/A, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 5 C 170/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 7. augusta 2018 sp.zn. 8 Co 77/2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 7. augusta 2018 sp.zn. 8 Co 77/2016 vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku Okresného súdu Bratislava I z 9. septembra 2015 č.k. 5 C 170/2013-126 v spojení s opravným uznesením z 18. januára 2016 č.k. 5 C 170/2013-145 ukládajúci žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 27 000 €.

Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava I dňa 14. novembra 2013 domáhal, aby žalovanej bola uložená povinnosť zaplatiť mu náhradu škody vo výške 1 759,88 € a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 500 000 €. V žalobe podanej podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) v spojení s čl. 5 ods. 1, ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) uviedol, že uznesením vyšetrovateľa Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru Bratislava z 27. septembra 1999 ČVS: OÚV-539/99 bolo proti nemu vznesené obvinenie pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1, ods. 4 Trestného zákona a uznesením Okresného súdu Bratislava I z 30. septembra 1999 sp.zn. 3 Nt 126/99 bol vzatý do väzby so začiatkom jej trvania od 28. septembra 1999 do 27. júna 2000, kedy bol príkazom Okresnej prokuratúry Bratislava I č. p. Pv 372/99-133 prepustený z väzby na slobodu. V rámci jeho väzobného stíhania mu bolo uznesením vyšetrovateľa Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru Bratislava z 12. novembra 1999 ČVS:OÚV-539/99 vznesené ďalšie obvinenie pre trestný čin vydierania spáchaného

formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 k § 235 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Trestného zákona. Rozsudkom Okresného súdu Bratislava I zo 14. decembra 2011, právoplatného 28. novembra 2012 sp.zn. 1 T 11/2007, bol žalobca oslobodený spod obžaloby. Svoj nárok na náhradu škody vo výške 1 759,88 € odôvodnil tým, že táto suma predstavuje jemu spôsobené náklady v podobe trov obhajoby, ktoré mu vznikli v priebehu celého trestného konania. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 500 000 € odôvodnil tým, že táto mu vznikla v dôsledku jeho nezákonného trestného stíhania v trvaní viac ako 13 rokov, nezákonného väzobného stíhania v trvaní 9 mesiacov a nesprávneho úradného postupu prokuratúry a vyšetrovateľa, v dôsledku čoho v spojení s medializáciou prípadu došlo k výraznému zásahu do jeho súkromného, profesionálneho, spoločenského a rodinného života a malo negatívny dopad na jeho osobnostné práva, občiansku česť a ľudskú dôstojnosť.

2. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 9. septembra 2015 č.k. 5 C 170/2013-126 v spojení s opravným uznesením z 18. januára 2016 č.k. 5 C 170/2013-145 uložil žalovanej povinnosť do 3 dní od právoplatnosti rozsudku zaplatiť žalobcovi: a/ 1 759,88 € titulom náhrady škody, b/ 50 000 € titulom náhrady nemajetkovej ujmy, c/ v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a d/ rozhodnutie o trovách konania si ponechal na samostatné rozhodnutie.

2.1. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobcovi bola uznesením o vznesení obvinenia z 27. septembra 1999 a následným trestným stíhaním vrátane väzobného stíhania spôsobená škoda, za ktorú podľa zákona č. 58/1969 Zb. zodpovedá žalovaná. Žalobcovi priznaná náhrada škody predstavuje náklady, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením v trestnom konaní a sú v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím.

2.2. Na odôvodnenie výroku, ktorým bola žalobcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy, súd prvej inštancie uviedol, že dĺžka trvania trestného stíhania a v rámci neho i dĺžka výkonu väzby predstavujú vážny zásah do osobnej slobody žalobcu, čo negatívne ovplyvnilo jeho osobný a profesionálny život, česť a dobrú povesť. So zreteľom na to považoval sumu 50 000 € za primeranú výšku tejto náhrady (vo zvyšku žalobu o túto náhradu zamietol). Pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy sa súd prvej inštancie spravoval § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“).

3. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 7. augusta 2018 sp.zn. 8 Co 77/2016 rozsudok súdu prvej inštancie a/ v napadnutej časti priznanej náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 27 000 € potvrdil, b/ vo zvyšnej napadnutej časti rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a c/ žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

3.1. Podľa názoru odvolacieho súdu i keď súd prvej inštancie neposudzoval žalobcov nárok na náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy vo vzťahu k jednotlivým nezákonným rozhodnutiam osobitne (k obojm uzneseniam o vznesení obvinenia z 27. septembra 1999 a z 12. novembra 1999), z jeho odôvodnenia je zrejmé, že sa zaoberal všetkými titulmi uplatneného nároku. Argumentáciu žalovanej, že sa súd prvej inštancie nevysporiadal s jej námietkami týkajúcimi sa potreby posúdenia účelnosti vynaloženia trov obhajoby, odvolací súd posúdil ako nedôvodnú a účelovú. S priznaním náhrady škody a jej výškou súdom prvej inštancie sa v celom rozsahu stotožnil. Stotožnil sa aj s názorom súdu prvej inštancie, ktorý správne ustálil nárok žalobcu na odškodnenie nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie s poukazom na to, že zákon č. 58/1969 Zb. neupravoval nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím o trestnom stíhaní a vychádzal z extenzívneho výkladu náhrady škody, podľa ktorého je potrebné odškodiť aj nemajetkovú ujmu s poukazom na novú právnu úpravu obsiahnutú v zákone č. 514/2003 Z.z. Súd prvej inštancie tak pri určení rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy správne vychádzal z analogického použitia kritérií uvedených v § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. a správne poukázal na to, že v danom prípade vzhľadom na rozsah a intenzitu neoprávneného zásahu spočívajúceho vo vedení trestného stíhania žalobcu za závažnú trestnú činnosť, nesporne došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti žalobcu v spoločnosti v značnej miere, vzhľadom k čomu preto nebolo postačujúce poskytnutie iného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

3.2. Na odôvodnenie zmeňujúceho výroku odvolací súd uviedol, že za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy nemožno v danom prípade považovať sumu 50 000 €. Vzniknutým negatívnym následkom neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcu v podobe nezákonného trestného stíhania v trvaní

13 rokov je naopak v danom prípade potrebné považovať za primeranú náhradu sumu 9 000 € za trestné stíhanie pre trestný čin, pre ktorý bolo žalobcovi vznesené obvinenie uznesením z 27. septembra 1999, sumu 9 000 € pre trestný čin, pre ktorý bolo žalobcovi vznesené obvinenie uznesením z 12. novembra 1999. Ujmu vyvolanú obmedzením osobnej slobody považoval za porovnateľnú s ujmu vyvolanou trestným stíhaním žalobcu v trvaní 13 rokov. Spolu s náhradou nemajetkovej ujmy za väzbu v sume 9 000 € tak predstavuje celková náhrada nemajetkovej ujmy vzniknutej žalobcovi väzbou a trestným stíhaním, vedeným na základe uznesení o vznesení obvinenia z 27. septembra 1999 a z 12. novembra 1999, sumu 27 000 €.

4. Proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu o náhrade nemajetkovej ujmy podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

4.1. Pokiaľ ide o procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nedostatočných a nesprávnych skutkových zisteniach, nakoľko odvolacím súdom nebolo zopakované dokazovanie v súvislosti s určením výšky nemajetkovej ujmy. Rozhodnutie odvolacieho súdu považovala zároveň za nedostatočne odôvodnené vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy žalobcovi, ktorá spočívala v troch častiach, a to vo vzťahu k väzobnému stíhaniu žalobcu a k dvom jeho samostatným trestným stíhaniam.

4.2. Nesprávne právne posúdenie veci v súvislosti s dovolacím dôvodom v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľka videla pri riešení právnej otázky „určenia primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy po zohľadnení jednak iných hmotnoprávnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, jednak judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa obdobných prípadov“. Podľa jej názoru odvolací súd pri jej riešení nezohľadnil iné právne predpisy upravujúce finančné kompenzácie za spôsobené ujmy, ale ani relevantné rozhodnutia ESLP. V obdobných konaniach o náhradu škody a nemajetkovej ujmy nemožno priznávať neprimerané sumy, výška ktorých by v konečnom dôsledku bagatelizovala nároky priznávané podľa zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (ďalej len „zákon č. 215/2006 Z.z.“). Ujma spôsobená stratou života predstavuje najzávažnejší dôsledok, za ktorý zákon priznáva maximálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy a takáto ujma nemôže byť odškodňovaná sumou neporovnateľne nižšou ako v prípade ujmy na cti alebo povesti fyzickej osoby. Mala za to, že napadnutý rozsudok znamená odklon od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorú predstavujú rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 6 MCdo 15/2012, 4 Cdo 171/2005, 6 Cdo 37/2012, 3 Cdo 7/2017, 3 Cdo 19/2018.

4.3. Z týchto dôvodov žalovaná navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a podľa § 450 CSP vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

5. Žalobca sa k dovolaniu nevyjadril.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) dovolateľka, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ CSP a v ktorej neprospech bol dovolaním napadnutý výrok rozhodnutia vydaný (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu a dospel k záveru, že časť dovolacej argumentácie dovolateľky opodstatňuje záver o prípustnosti a tiež dôvodnosti dovolania.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

K prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP

8. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby

uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť tvrdenia žalovanej, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti.

9. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Nesprávnym procesným postupom v zmysle § 420 písm. f/ CSP sa rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie) znemožňujúca strane sporu (účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 162/2017, 3 Cdo 22/2018, 4 Cdo 87/2017, 5 Cdo 112/2018, 7 Cdo 202/2017, 8 Cdo 85/2018). Pojem „procesný postup“ nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním na meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu; je ním len samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou (návrhom) uplatneného nároku (1 Cdo 228/2017, 2 Cdo 220/2017, 3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 5 Cdo 45/2018, 7 Cdo 35/2018, 8 Cdo 56/2017, 1 VCdo 2/2017).

11. Dovolateľka vytýka odvolaciemu súdu nedostatky odôvodnenia napadnutého rozsudku, ktoré vedú až k jeho nepreskúmateľnosti. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) ale zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá prípustnosť dovolania. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť je len tzv. inou procesnou vadou (nie vadou zmätočnosti) zotrvalo aj stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Toto stanovisko je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považované za naďalej aktuálne (1 Cdo 228/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 92/2018, 4 Cdo 59/2017, 5 Cdo 45/2018, 7 Cdo 141/2017, 8 Cdo 49/2017). Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) považuje toto stanovisko za súladné s právnou úpravou obsiahnutou v CSP (I. ÚS 61/2019).

12. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, o ktoré ide napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie. Odvolací súd sa stotožnil so závermi vyjadrenými v rozsudku súdu prvej inštancie, okrem určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú však odvolací súd náležite odôvodnil. Pri nazeraní na rozsudky súdov oboch inštancií ako jeden organický celok (I. ÚS 259/2018) je dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd, aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. Odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

13. Treba dodať, že podľa § 384 ods. 1 CSP odvolací súd sám zopakuje dokazovanie v potrebnom rozsahu, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. V danom spore sa ale odvolací súd stotožnil so skutkovými závermi súdu prvej

inštancie, preto nemal dôvod dokazovanie zopakovať (§ 384 ods. 1 CSP). Existenciu podmienok pre doplnenie dokazovania odvolací súd nezistil (§ 384 ods. 2 a 3 CSP). Neopodstatnená je preto aj v tejto súvislosti námietka žalovanej, že postupom odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

14. Pre úplnosť dovolací súd poukazuje na to, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (porovnaj najmä 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 8 Cdo 187/2017). Ústavný súd nedospel k záveru o ústavnej neudržateľnosti tohto názoru najvyššieho súdu (II. ÚS 465/2017, I. ÚS 150/2018).

15. Zo všetkých, vyššie uvedených, dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné.

K prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

16. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16.1. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

16.2. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

17. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Podľa jej názoru rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

18. Dovolaťka zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku (určenia primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy po zohľadnení jednak iných hmotnoprávných predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, jednak judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa obdobných prípadov), pri riešení ktorej sa odvolací súd (podľa jej názoru) odklonil od ustálenej praxe odvolacieho súdu; v dovolaní označila rozhodnutia odvolacieho súdu predstavujúce pri rozhodovaní o tejto otázke jeho ustálenú rozhodovaciu prax. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP; relevantným je až zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

19. Najvyšší súd v rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp.zn. 4 Cdo 171/2005 konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané, či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných

právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

20. Danou problematikou sa najvyšší súd zaoberal aj v rozhodnutí z 31. júla 2012 sp.zn. 6 Cdo 37/2012, v ktorom dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp.zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok EŠLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

21. V rozhodnutí najvyššieho súdu z 30. septembra 2013 sp.zn. 6 MCdo 15/2012 dospel súd k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého v prípade, že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania.

22. V ďalšom rozhodnutí zo 7. augusta 2018 sp.zn. 3 Cdo 7/2017 najvyšší súd pri riešení predmetnej otázky poukázal na judikatúru EŠLP, podľa ktorej náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). EŠLP konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho EŠLP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon EŠLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

23. Napokon v rozhodnutí najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp.zn. 3 Cdo 19/2018 najvyšší súd konštatoval, že povinnosť všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a EŠLP, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenil neskôr nič ani zákon č. 514/2003 Z.z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. (v znení zákona č. 412/2012 Z.z.) tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí EŠLP. V tomto rozhodnutí dovolací súd vo vzťahu k predmetnej otázke poukázal na judikatúru EŠLP (Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo; Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo; Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko; Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

24. Vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých rovnako ako v posudzovanom prípade išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. (okrem rozhodnutia sp.zn. 3 Cdo 19/2018, kde bol žalobcom uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z.z.). Zákon č. 58/1969 Zb. neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku)

nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009.

24.1. Najvyšší súd v rozhodnutí z 31. mája 2007 sp.zn. 4 Cdo 177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 13/2009, pri riešení otázky odškodnenia väzby vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejedávanej veci obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike).

25. Vzhľadom na vyššie uvedenú judikatúru najvyššieho súdu došiel dovolací súd k záveru, že v posudzovanom prípade sa odvolací súd pri riešení predmetnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyjadrenej v týchto rozhodnutiach. Pokiaľ odvolací súd pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neprihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, zároveň túto neposúdil aj v kontexte s rozhodnutiami ESĽP a ústavného súdu, odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu a rozhodol nesprávne.

26. S poukazom na vyššie uvedené najvyšší súd konštatuje, že žalovaná v dovolaní, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 CSP argumentujúc, že napadnuté rozhodnutie spočíva pri riešení predmetnej právnej otázky na nesprávnom právnom posúdení veci.

27. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvej inštancie ukládajúci žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 27 000 €; vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.